

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVIŠTĚ
V BRNĚ

TISKOVÁ ZPRÁVA

**Kaple Panny Marie Pomocné v zaniklé obci Ječmeniště na jihomoravském pohraničí se dočkala památkové obnovy a opětovného statusu kulturní památky
Brno, 22. srpna 2022**

Obec Ječmeniště, německy Gerstenfeld, založená v mělkém údolí stejně zvaného Ječmeništěského potoka nedaleko od státní hranice s Rakouskem, má zajímavou a pohnutou historii počínající rokem 1787. Ječmeniště tehdy vzniklo jako raabizační ves u cesty spojující Dyjákovičky se Seefeldem, na území vrchnostenského dvora patřícího původně premonstrátskému klášteru v Louce u Znojma.

Po zrušení kláštera dekretem císaře Josefa II. zajistil rozdělení a vyměření pozemků pro prvotních 24 usedlostí osadníků ze Strachotic státní úředník, inženýr von Gersten, po němž byla nově založená ves pojmenována. Obec postupem času vybavená školou (od roku 1821), hostincem a obchodem spadala pod správu sousedních Dyjákoviček, z nichž byla také nad Ječmeništěm vykonávána farní správa. Kvůli velké vzdálenosti farního kostela bylo od poslední čtvrtiny 19. století dlouhodobě usilováno ze strany obyvatel Ječmeniště i tehdejšího faráře Pavla Hasila z Dyjákoviček o povolení stavby nové kaple pro mladou ves, pro niž byla založena obecní sbírka. Návesní kaple Panny Marie Pomocné vystavěná v historizujícím slohu tak vznikla poměrně ojediněle lidovou iniciativou obyvatel Ječmeniště kooperující s farností a konzistory. Kaple byla postavena po roce 1891 – dle archivních pramenů (fond Biskupské konzistoře Brno, č. 10541) za pomoci finančních zdrojů a stavebních prací usedlíků v Ječmeništi. K roku 1896 byla svatyně se souhlasem konzistoře prohlášena za obecní majetek.

Klasicizující architektonické členění a neobarokní dekorativní prvky zdůraznily reprezentační charakter kaple tvořící ústřední bod náboženského i dělného života vsi. Po odsunu jejího německojazyčného obyvatelstva po skončení 2. světové války a vytvoření železné opony na hranicích totalitního státu v 50. letech 20. století zůstala po roce 1959 kaple poslední stojící budovou v Ječmeništi a trvalým a smutným mementem zaniklé vesnice na moravsko-rakouském pohraničí.

V době socialistického režimu sloužila osaměle stojící kaple jako skladiště a podléhala postupné devastaci. Přestože byla kaple již od 80. let 20. století vedena ve státních seznamech jako kulturní památka, o tento památkový status přišla na základě rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, jímž byla definitivně ukončena vleklá právní kauza tzv. pozdních zápisů. Následná snaha brněnského pracoviště Národního památkového ústavu o opětovné prohlášení této historicky i architektonicky cenné kaple za kulturní památku byla úspěšně završena v září roku 2021.

Kaple v havarijním stavu se fyzické záchrany dočkala až po více než půl století. V letech 2018–2019 byla zpracována projektová dokumentace na generální opravu a realizován restaurátorský průzkum výmalby.

V roce 2019 bylo provedeno za finančního příspěvku z Havarijního programu Ministerstva kultury a Jihomoravského kraje statické zabezpečení, výměna krovu, laťování a střešní krytiny, dále pak byla provedena replika stropu kaple včetně dokumentace poškozených zbytků šablonové výmalby. Odstraněná byla i betonová podlaha v interiéru kaple. V následujícím roce byly obnoveny výplně oken a vstupní dvoukřídle dveře. V roce 2022 jsou dokončeny práce na sanaci zemní vlhkosti, konstrukci podlahy kaple včetně dlažby, z části byly obnoveny vnitřní a vnější omítky. Zcela byly dokončeny práce

na obnově štítu kaple, soustavě bleskosvodů a klempířských prvků. Štít kaple byl tvaroslovně rehabilitován do původní podoby. Dále probíhají práce na úpravě nejbližšího okolí kaple (chodník na jižní straně) a přístupu do kaple, který bude tvořen třemi kamennými stupni z jedné a bezbariérovou šikmou rampou ze strany druhé. V nejbližších letech je v plánu obnovit zvonici kaple a dokončit vnější i vnitřní omítky včetně výmaleb.

Do malebné příhraniční krajiny moravsko-rakouského pomezí tak bude navracena alespoň část její kulturní historie a postupně obnovovaná kaple s příznačným patrocinium Panny Marie Pomocné bude i nadále tvořit působivé místo připomínající zaniklé Ječmeniště. Obnovený památkový status a stavební záchrana umožní uchovat půvabné venkovské architektonické dílo, které po již více než 130 let vizuálně kultivuje kulturní prostor jihomoravského pohraničí.

Kontakty:

Mgr. Aleš Homola, vedoucí odboru evidence, dokumentace a IS

Mgr. Zdeněk Čížmář, památkář, odborný garant okr. Znojmo

PhDr. Radmila Stránská, redaktor

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je v Jihomoravském kraji naplňovat poslání odborné instituce památkové péče dané zejména zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Brně zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám, vede veřejně přístupnou knihovnu a vydává odborné publikace.